

VÁLTOZÓ KÖRNYEZET, VÁLTOZÓ LEHETŐSÉGEK AZ AKÁC GAZDÁLKODÁSBEN A NYÍRERDŐ Zrt. - NÉL

Tóth Rafael - Pocsai György - Halmos Zoltán

NYÍRERDŐ Zrt.

KIVONAT:

Az akác ma Magyarország legnagyobb erdőterülettel rendelkező faja. A növény sajátosságaiból kifolyólag széles termőhelyi adottságon ültethető, gyors növekedésével már korán értéket biztosító faj. Az Alföldön és a Nyírségben a vidéken élő emberek előszeretettel ültetik és hasznosítják az akácot. A NYÍRERDŐ Zrt. több évtizedes munkával olyan szintre emelte az akácgazdálkodást, ami stabil jövedelmezőséget biztosít, és az akácból feldolgozott termékek egész Nyugat Európában keresetté váltak.

Kulcsszavak: akác, termőhely, korosztálytábla, választékmegoszlás

BEVEZETŐ

A mai Magyarországon és a NYÍRERDŐ Zrt. működési területén (Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyében) a legmeghatározóbb faj az akác. Országos szinten az erdőterületek 24 %-át, Társaságnál 47%-át foglalja el ez a faj. A termőhelyi adottságok, illetve a térségben kialakult erdőgazdálkodási kultúra, valamint az akácfaanyag piaci keresletének eredményeként mára az akáctermesztés, a korszerű akác gazdálkodás fogalma egybeforrt a Nyírséggel és a térség legnagyobb állami erdőgazdálkodójával. A NYÍRERDŐ Zrt.-nél elmúlt években a fakitermelések összes fatérfogatának 40 %-át, az erdőfelújítások területében 65 %-át az akác faj teszi ki. A fatermékek árbevétele meghatározó szintű a Társaság gazdálkodásában. A szakmai alapokon nyugvó akác gazdálkodás ökonomiai szemlélettel közelítve kedvező és kiszámítható gazdálkodási környezetet képes biztosítani. A NYÍRERDŐ Zrt. faj politikai stratégiájának oszlopos eleme a kultúr-ültetvényszerű faállományokon alapuló maximálisan érték-hozam elvű fatermesztési rendszer.

MIT IS JELENT A NYÍRERDŐ ZRT. AKÁCGAZDÁLKODÁSA

A fafajról néhány mondat

Az akác a gyorsan növé keménylombos fajok közé tartozik. A termőhellyel szemben igen tág tűrőképességű faj. A magról nevelt csemete az első évben nem ritkán meghaladja az egy méteres magasságot, a 2-5. évben éves szinten 1,5-2 m magassági növekedést is produkálhat. Meglehetősen korán, 3-4 éves korától rendszeresen virágozik, 2-3 évente ad bő magtermést. A lehullott magok természetes úton alacsony eréllyel csíráznak, ezért a magról történő felújítást nem lehet megvalósítani. Ellenben az akác visszaserző képessége nagy, tuskóról és gyökérről egyaránt jól sarjadzik. Nagy fényigénye és allelopatikus hatása miatt más fajokkal nehezen elegyíthető, elegyes állományainak hozama kisebb, mint az elegyetlené. Az akác állományok növekedése dinamikus, viszonylag magas mortalitással. Termőhelytől függően 30-50 éves vágásfordulóval lehet kezelni az állományokat, a vágáskor helyes megválasztásával optimalizálható az egyes állományok hozama. Mellékhaszonvétele szempontjából is igen kedvelt faj, mivel több százezer hektáron biztosít méhlegelőt a méhészet számára.

Mag és csemetegazdálkodás

Az akácmag élettartama hosszú, csíráképességét a talajban több évtizedig is képes megőrizni. Ennek köszönhetően stabil magforrásként szolgálnak a magtermelő állományok, amelyből több mint 580 hektárt tartunk nyilván a gazdálkodási területünkön. A magtermelő állományok felújítását – a genetikai érték megőrzése érdekében – gyökérszaggatással történő természetes sarjztatással végezzük, így már elég korán is gyűjthető mag az állomány alól. A Társaságunknál alkalmazott akác csemetetermelés klasszikus módja jól bevált és üzemi méretekben is hatékony technológia. Csemetekertjeinkben a legnagyobb volumenű termelést az akác csemete teszi ki. Az évenkénti változó szükséglethez mérten közel kettő millió csemetét termelünk a csemetekertekben, melynek nagy többségét saját erdősitéseinkben használjuk fel.

1. táblázat: Az akác csemete termelési, felhasználási és értékesítési aránya (%)

Akác csemete forgalom az összes termelt csemetéhez képest	2004. év	2008. év	2012. év	2017. év
Termelt csemete akác mennyiség aránya (%)	48	54	58	55
Saját felhasználásának aránya (%)	120*	67	87	135*
Értékesített mennyiség aránya (%)	51	27	11	42

*az előző évi termelésből visszamaradt készletek és az esetleges külső vásárlásból adódik 100% meghaladó érték

Meg kell említeni az országosan fajtaelismert, szelektált akác fajtákat, melyek jelenleg a máriapócsi csemetekert klóngyűjteményében találhatóak. Ezek közül legismertebb a „Nyírségi”, illetve jelenleg fajtaelismerés alatt állnak az „Ópályi oszlop” és a „Gúthi-1” klónok.

Erdőművelési sajátosságok

Az akác erdőfelújítása mesterséges úton csemete ültetéssel vagy természetes úton sarjzattal történik. Az akác első kivitelek tekintetében a természetes felújítás a domináns. Általános trendként elmondható, hogy a 2000-es évek közepétől az akác első kivitelek nem egészen 80 %-os sarjzattalásának mértéke csökkenő tendenciát mutat, ami az elmúlt évben már nem érte el a 70%-ot. Leginkább szerkezetátalakítás és a természetvédelmi előírásnak köszönhetően csökkent a sarjkivitelek aránya. Az akác erdőfelújítások tekintetében a sarjzattalásos technológia alkalmazása továbbra is fontos. Nem csak a jó termőhelyeken célszerű végezni az akácok gyökérszaggatását, hanem a gyengébb adottságú területeken is. A szakmailag jól végzett erdőfelújítás után a sarjzattalott erdő hozamában nem marad el az elődállományától. Az akác kedvezőtlen tulajdonsága, hogy fényigényessége miatt nehezen elegyíthető. Az oldalárnyalást is nehezen tűri, de ez elősegíti a koronafejlődést és a magassági növekedést. Az átlagos akácerdősítések befejezési ideje 3-4 éves kor között oszlik meg.

Akác állományok jellemzése

Koronája már fiatal korától kezdve laza szerkezetű, idősödve egyre kevésbé plasztikus. Rudas kor végéig meg kell teremteni a kellő nagyságú koronát, mert később az akác erre már nem képes. Jobb termőhelyen kisebb, rosszabb termőhelyen nagyobb tőszámmal kell nevelni. Sajnos egyre nagyobb konkurenciát jelent az akác számára a második lombkorona szintben megjelenő kései meggy, és egyes területeken az alásfa. A tápanyag és vízelzívó hatásuk mellett az erdőfelújítást is megnehezítik. Általában a jobb termőhelyeken később, a gyengébb termőhelyeken korábban kerülnek letermelésre az állományok. A gyenge termőhelyi adottságok miatt a NYÍRERDŐ Zrt.-nél az akác faállományok többségében a 4-5-6. fatermési osztályba tartoznak, ami egyértelműen mutatja, hogy a faállományok minősége döntően közepes-gyenge kategóriába sorolható. Sajnos igen magas a 6. fatermési osztályba eső akác faállományok területe. A kiváló minőségű akác állományok (1-2 fatermési osztály) a kocsányos tölgy számára már megfelelő termőhelynek számító területeken tenyésznek. A gyenge termőhelyeken az akác jó természetes felújítási képessége

miatt előnyt élvez más fafajokkal szemben, mivel a gyökérszaggyalással történő felújítása a leggazdaságosabb.

AZ AKÁC ÁLLOMÁNYOK VÁLTOZÁSA

Termőhelyi megoszlása, változása

A NYÍRERDŐ Zrt. működési területén az akác faállományok 16 talajtípuson fordulnak elő, a legnagyobb térfoglalásban a humuszos homok váztalajokon, aztán a kovárányos és kisebb mértékben a rozsdabarna erdőtalajokon (2. táblázat). A jogszabályok által teremtett feltételek miatt az akác a jobb talajokról és egyben a jobb termőhelyekről a gyengébb talajok és termőhelyekre szorul. Ennek oka elsősorban a természetvédelmi elvárásoknak és a határtermőhelyen álló faállományok akácra cserélésének köszönhető.

A NYÍRERDŐ Zrt. akácos faállományai jelenleg 99 %-ban a kocsánytalan tölgyes – cseres klímában található. A Nyírségben ahol a legtöbb akácos található a klímaváltozás előrejelzés alapján a kritikus nyári időszakban a csapadékmennyiség csökkenése, és egyben az átlaghőmérséklet emelkedés várható. Az eddigi trendváltás alapján várható, hogy az erdőssztyep klíma egyre nagyobb területen fog megjelenni a következő évtizedekben.

2. táblázat: Az akác előfordulásának aránya talaj típusonként. (forrás: Nébih)

Talajtípus	2005. év	2008. év	2012. év	2018. év
Humuszos homok talaj (%)	67,8	68,2	70,3	70,5
Kovárányos és rozsdabarna erdőtalaj (%)	30,5	30,1	28,2	27,5
Többi talaj (%)	1,7	1,7	1,5	2,0

Azzal, hogy az akác a gyengébb termőhelyekre szorul jelentősen csökken a fahibától nem terhelt, piacképes minőségű rönk, állványfa és kivágás termelhető mennyisége. Vélhetően a gyengébb hozamú erdők területének növekedésével az faállományokból kinyerhető vastagfa mennyisége is jelentősen csökken.

Területi adatok – védett területek változása

Az akác területváltozása folyamatos növekedést mutat (3. táblázat). A terület változását több tényező is befolyásolta. Egyrészt a vagyonkezelésbe kapott új területek erdősítése során preferált faj volt az akác. Másrészt pedig a gyenge növekedésű, határtermőhelyen álló, alacsony fatermésű és rossz egészségi állapotú erdei és fekete fenyves, valamint nemesnyár faállományok helyén volt indokolt a

várhatóan magasabb hozammal kecsegtető akáccal történő erdőfelújítás. A határtermőhelyre ültetett akácosok nem tudják azokat a fafajra jellemző kedvező tulajdonságokat produkálni, ami megfelelő mennyiségű és minőségi áralapot képezne. Különösen igaz a fenyők helyére ültetett akácosokra, de a nemesnyár után az akácnövekedése már némileg kedvezőbb.

3. táblázat: Az akác területfoglalása a NYÍRERDŐ Zrt. működési területén. (forrás: Nébih)

Akác		2004. év	2008. év	2012. év	2017. év
Terület foglalása	ha	23 777	24 605	25 102	26 357
	%	44,0	45,0	45,6	47,5

Az erdőfelújítási mátrix alapján (4. táblázat) megállapítható, hogy tendenciájában a véghasznált és befejezett akácosok aránya az erdőfelújítások pozitív mérlegét takarja.

4. táblázat: Az akác erdőfelújítási mátrixa a tárgyévben befejezett vagy részben befejezett erdőfelújításokra. (forrás: Nébih)

Erdőfelújítási mátrix	2004/2005 tenyészév	2007/2008 tenyészév	2011/2012 tenyészév	2016/2017 tenyészév
Akác véghasznált terület (ha)	711,4	511,9	517,2	619,8
Akác befejezett erdőfelújítás (ha)	781,6	597,4	609,4	861,5

Továbbá az akác térfoglalást növelte, hogy az erdőtelepítések során is leginkább az arra alkalmas termőhelyeken az akácosok létrehozása volt a cél. Az erdőtervezések során is némileg változott az akác faállományok területnagysága, ugyanakkor a kapott új területek esetén is leginkább akácosok voltak a jellemzők. A 2004. évben az akác faállományok 6,8 %-a védett területen helyezkedett el. A 2017. évben már elérte a 8,5 % területarányt a védett területen elhelyezkedő akác faállományok, ami elsősorban a védett területen önálló erdőrészletbe került akácos állományrészeknek köszönhető.

Korosztály elosztások – vágáskor eloszlás

A NYÍRERDŐ Zrt. normál gazdálkodása során nem egészen 180 ezer nettó m³ véghasználati fatömeg kerül felkészítésre évenként.

5. táblázat: A NYÍRERDŐ Zrt. éves véghasználati fatömeg mennyisége

Időszak	2004. év	2008. év	2012. év	2017. év
Véghasználati fatömeg (nettó ezer m ³)	175	178	188	176

A véghasználati kort elért fenyő és nemesnyár faállományok letermelése szükségyszerű, mivel a gyenge termőhelyi körülményeken nevelkedett faállományok túltartása jelentős kockázatot hordoz. Ebből fakadóan az akác fakitermelések volumene csökkent, a lágylombos faállományok nagyobb mértékben kerültek letermelésre (6. táblázat)

6. táblázat: Fafaj csoportonkénti véghasználati fatömeg eloszlása

Fafaj csoportonkénti véghasználati fatömeg eloszlása (%)				
Évek	Akác	Fenyő	Nemesnyár	Egyéb
2004.	65,8	4,1	17,5	12,6
2008.	53,2	8,9	20,8	17,1
2012.	39,4	12,6	28,4	19,6
2017.	40,2	18,8	26,1	14,9

Az akác számára jó termőhelyeken lévő faállományok területe folyamatosan csökken. Csak ott érdemes 40 év feletti vágásfordulójú akácállományokat fenntartani, amelyek jó egészségi állapotúak, természetes úton történő vegetatív felújításra fenotípus alapján alkalmasak. A bemutatott időszakban a 40 év feletti akácok területcsökkenésének egyik oka, hogy a védett (Natura 2000) területeken beékelődött akác állományok lecserélésre kerültek. Az akác véghasználati területcsökkenéséből fakadóan a 0-20 éves korig terjedő fiatal akácok területe is csökkent, ugyanakkor a 21-40 éves akácok területi eloszlása növekvő tendenciát mutat (7. táblázat).

7. táblázat: Az akác korosztályeloszlása (forrás: Nébih)

Év	Korosztály szerinti terület eloszlás (%)				
	0-10 év	11-20 év	21-30 év	31-40 év	41- év
2005	28,1	34,4	21,9	10,6	5,0
2008	26,6	34,2	25,3	10,5	3,4
2012	25,3	32,2	28,9	11,8	1,8
2017	24,0	28,3	32,0	14,0	1,7

Élőfakészlet alakulásában is hasonló megállapítást lehet tenni. A kevesebb akác véghasználatok miatt a 1-20 éves korosztályban a fatömeg eloszlása is csökkenő fatömeget eredményez, de a 20-40 éves korosztályban növekedés tapasztalható (8. táblázat). Az elmúlt 20 évben az akác termesztés potenciális lehetőségeit nem használta vagy nem tudta kihasználni a Társaság.

8. táblázat: Az akác fatömegeloszlása (forrás: Nébih - adattár)

Év	Korosztály szerintibrttő fatérfogateloszlás (%)				
	0-10 év	11-20 év	21-30 év	31-40 év	41- év
2005	8,3	28,4	31,9	20,4	11,0
2008	7,2	29,6	36,2	19,5	7,4
2012	6,6	28,0	40,6	21,1	3,8
2017	5,3	21,3	45,5	24,4	3,4

A fajaj csere következtében a határ termőhelyekre ültetett akácok fatömeg eloszlását jól példázza, hogy a fiatal faállományok esetében a fajlagos fatömeg csökken. A 21-30 éves korosztály esetében kedvezőbb, a 31-40 éves korosztály esetében kedvezőtlenebb tendencia mutatkozik (9. táblázat).

9. táblázat: Az akác fajlagos brttő fatömege hektáronként (forrás: Nébih - adattár)

Év	Korosztály szerinti fajlagos fatérfogat (brttő m ³ /ha)				
	0-10 év	11-20 év	21-30 év	31-40 év	41- év
2005	31	87	153	203	233
2008	29	93	153	198	236
2012	29	96	155	197	228
2017	25	85	160	196	227

Az akác faállományok hozami adottságai

Az akácosok hozami vizsgálatához a NYÍRERDŐ Zrt.-nél az egyes években letermelt erdőrészeket közül azok lettek figyelembe véve, ahol az akác, mint főfafaj fatömeg tekintetében elérte vagy meghaladta az összes kitermelt nettó fatömeg 80 %-át. Az akác faállományok tényleges letermelt és felkészített nettó fatömegének elemzéséből fatömeg tekintetében romló hozami lehetőségek mutatkoznak (10. táblázat).

10. táblázat: Az akác kitermelt fajlagos nettó fatömege hektáronként.

Használati mód		2004. év	2008. év	2012. év	2017. év
TI	nettó m ³ /ha	5,2	4,4	4,4	4,0
TKGY		17,1	13,4	13,9	12,4
NFGY		24,1	28,9	16,4	16,3
VH		174,5	177,8	142,5	130,8

A fajlagos kitermelési volumen csökkenése több tényezőre vezethető vissza. Egyrészt csökkent a jobb termőhelyeken az akác által elfoglalt terület, ami a védelmi rendeltetésű erdőben (Natura 2000, védett területen) a mesterséges, csemetével történő erdőfelújítások tiltása, illetve a szerkezetátalakítások miatt következett be, másrészt a 2005. és a 2010. évi viharkárban több mint 3000 hektár erdőterület volt érintve valamilyen fahasználattal. Ennek 60-70 %-át akác, vagy akác-elegyes faállományok alkották. Az akkor kényszer véghasználattal vagy gyérítéssel érintett faállományok fatömege ebben az évtizedben hiányként fog jelentkezni. Az akác egyik kedvezőtlen tulajdonsága, hogy a korosodásával az egészségi állapota progresszívan romlik. A jó termőhelyen nevelt faállományok esetében is gyakori jelenség, hogy a 45 év feletti faegyedeknél a bélszűrés már gyakoribbá válik. Így a gazdálkodás során az idősebb faállományok letermelése gazdaságilag ajánlott. Hogy egészséges ipari fa kerüljön a piacra a vágáskor csökkentése elkerülhetetlen, ugyanakkor a dimenziós rönkhöz a 40 év feletti faállományok nevelése szükséges. Sajnos a túltartott vadállomány a fiatal akácot sem kíméli. A gyors növekedés miatt hamar kinő a vad szájából, de ennek ellenére a kéreghántások és a törési károk jelentős növedékvesztést okoznak a fiatal akácosokban. A csapadékszegény vegetációs időszakok, és időnként a súlyos aszályos nyári hónapok a növedékképződést erőteljesen lecsökkentik. Tapasztalataink alapján a viharkárok utáni akácosok a szélnyomás hatására fogékonyabbak a különböző károsításokra. Kedvező az a piaci folyamat, hogy a megnövekedett vékony dimenziójú, egészséges akác termékek iránti

kereslettartós és folyamatos. Ennek okán érdemesebb alacsonyabb vágásfordulóval kezelni a faállományokat. Különösen igaz ez a gyenge 4-5-6 fatermési osztályba tartozó akácosokra, ahonnan a gyenge hozam ellenére értékes választékok képződnek. A termelésbe bevont intenzív növekedést mutató akác fajták terjedése jelentős kockázatot hordoz magával, mivel a széles évgűrűk miatt a fa tartóssága nagymértékben csökken, ami az egyik legjobb tulajdonsága az akácnak. A hiányzó fatömeg pótlására a gyorsnövekedésű fajták termelésbe vonását csak lépcsőzetes ütemben, kis volumenben célszerű alkalmazni.

Választékmegoszlás

Az akácerdőkből kikerülő erdei választékok megoszlása hasonlóan kedvezőtlen tendenciát mutat (11. táblázat). A gyenge hozamú erdők iparifa kihozatala is kisebb arányú. Az akác tűzifa mennyisége 10 éves vonatkozásban 15 %-kal nőtt, ami a gazdálkodónak nem örömteli (azért azt meg lehet jegyezni, hogy az akác tűzifa piaci árának növekedése az elmúlt években dinamikusnak mondható).

11. táblázat: Akác választékok megoszlásának aránya (%)

Akác választék	2004. év	2008. év	2012. év	2017. év
Rönk	13,7	14,0	6,2	5,7
Kivágás	5,5	6,0	3,5	5,1
Bányászati választék	4,5	1,7	0,7	-
Állványfa, rúdfa	1,9	4,2	4,7	6,7
Szőlészeti alapanyagok	8,8	7,0	5,4	5,7
Hengeres oszlop/ cölöpfa	3,1	4,4	5,9	4,7
Nem iparifa	62,3	62,7	72,2	71,5
Tuskó	0	0	1,4	0,6

A gyengébb hozamú erdőkből kikerülő érték választékok tekintetében az első osztályú fűrészrönk mennyisége tíz éves viszonylatban 10 %-ra zsugorodott, míg a másodosztályú fűrészrönk a harmadára. Szabványon kívüli rönk esetében is harmadannyi mennyiség kerül megtermelésre, mint a korábbi években. A bányászati választékok piaci okok miatt kivezetődtek a termelésből (12. táblázat). A vékonyabb erdei választékok piacra kerülését a NYÍRERDŐ Zrt. fagyártmány üzemében, rakodóin megmunkálással és logisztikai tevékenységgel segíti elő. Az itt összegyűjtött anyagot a megrendelésnek megfelelően felfűrészelik, illetve kérgezik, csiszolják, szíjács marják és csomagolják. Ezek a logisztikai központok rendelkeznek burkolt készáru térrel, a jellemzően kamionos szállítók kiszolgálása rakodógépekkel, targoncákkal megoldható. Az állványfa igen keresett terméké vált az elmúlt években. A csökkenő rönk

termelésének egyik oka, hogy a termelésekben a hasonló minőség mellett az állványfa kihozatal növelése volt a cél, ugyanis a rönk választék egy része nehézségek nélkül átkonvertálható állványfának. Ugyancsak nagy felvevő piaca van a cölöpfa választékoknak is. A nyugat európai piacok az akác primér választékokat folyamatosan keresik. Az utóbbi évek tendenciája az, hogy a megrendelés-állomány bizonyos mérettartományokban meghaladja a lehetőségeinket, a teljesítéshez, vevőink teljes körű kiszolgálásához nem áll rendelkezésre elegendő alapanyag.

12. táblázat: Akác értékválasztékok megoszlásának aránya (%)

Akác választék	2004. év	2008. év	2012. év	2017. év
Rönk	36,5	37,6	23,5	20,4
Kivágás	14,6	16,1	13,2	18,4
Bányászati választék	12,1	4,5	2,8	-
Állványfa, rúdfa	5,1	11,4	17,8	24,0
Szőlészeti alapanyagok	23,4	18,7	20,4	20,2
Hengeres oszlop/ Cölöpfa	8,3	11,7	22,3	17,0

AKÁC TERMÉKEK A PIACON

Fafeldolgozás volumen változása

A NYÍRERDŐ Zrt. fafeldolgozási tevékenységében az akác meghatározó szerepet tölt be (13. táblázat). Az akác termékek döntően a fagyártmány üzemekben, illetve a Társaság által működtetett logisztikai bázisokon, rakodókon vállalkozók bevonásával, vagy külső vállalkozások bedolgozásával készülnek. Az akác feldolgozása során a Társaságnál döntően fagyártmány jellegű termék előállítás történik. A fagyártmány termelés során a hagyományos fafeldolgozástól eltérően, ahol a korlátozottan rendelkezésre álló minél dimenziósabb és hosszabb alapanyag helyett a nagyobb volumenben rendelkezésre álló vékony oszlopfélék megmunkálását végezzük elsősorban. Az állványfa, cölöpfa megmunkálás növekvő mennyiségének csak a termelési korlátok szabnak határt a jelenlegi piaci viszonyok között. Az aprítéktermelés korlátozásával a megmunkált tűzifa mennyisége is jelentősen csökkent, szinte csak a hasított tűzifa előállítására korlátozódott.

13. táblázat: Az akác fafeldolgozási termékek mennyisége

Akác fafeldolgozási termék	2004. év	2008. év	2012. év	2017. év
Belföldi (ezer m ³)	13,1	19,8	19,2	16,5
Export (ezer m ³)	7,5	11,2	13,5	9,6

Az akác termékek értékesítése (primér választék+megmunkált fafeldolgozási termékek) a Társaság árbevételének közel felét jelenti (14. táblázat). A feldolgozott akác termékek export árbevételei töretlenül növekvőek. Ezen termékek belföldi piaca pedig folyamatosan szűkülnek. Kijelenthetjük, hogy a feldolgozott akác termékek Európa-szerte keresettek. Komoly feladatot jelentő ellentmondás, hogy miközben a nemzetközi érdeklődés és vásárlási szándék növekvő, a rendelkezésre álló árualap, a kitermelhető potenciális akác ipari választékok mennyisége csökkenő. Vélhetően az akácok helyére ültetett más fafajú faállományokból kikerülő választékok fajlagos fedezettartalma kisebb, ami rontja az alföldi erdőgazdálkodás eredményességét.

14. táblázat: Akác termékek árbevételének aránya a Társaság összes árbevételéhez (%)

Akác fafeldolgozási termék	2004. év	2008. év	2012. év	2017. év
Belföldi (%)	41,7	37,4	27,7	28,8
Export (%)	15,1	18,3	18,8	16,4

A FAFAJ JÖVŐBELI HELYZETÉNEK PROGNOSZTIZÁLÁSA

Az akác az elmúlt évtizedekben központi szerepet töltött be a térség gazdálkodásában. Várható hogy a jövőben sem csökken jelentősen a szerepe. Gazdasági szempontból egyik legértékesebb fafajnak tekinthető ma Magyarországon és szűkebb értelemben az Alföld nyírségi és hajdúsági területein. Úgy tűnhet, hogy állományainak területe folyamatosan nő, de azokra a területekre szorul ahol már nem várható el tőle jelentős és értékes produktum, így a kitermelhető minőségi árualap csökkenni fog. A potenciálisan jó termőhelyeken lévő akác területeket lehetőség szerint meg kell őrizni, mivel a jövedelmező gazdálkodáshoz elengedhetetlenek a jó hozamú faállományok nevelése. Sajnos a kedvezőtlen klímaváltozás vélhetően negatívan fog hatni az akác faállományokra, de a fajaj sajátosságaiból adódóan a szárazságtűrő képessége miatt az erdősítések esetében egyre jobban felértékelődik. Azonban nem várjunk csodát az egyre jobban kiszorított határtermőhelyekre ültetett akácoktól.

Aggodalomra ad okot, hogy a korábban gyakorlatilag károsító mentesnek tekintett fajon már 2008-ban 35 féle károsítót írtak le tudományos körökben. A károsítók (ha

egy részben másodlagosokról is van szó) egyértelműen negatívan befolyásolják a faanyag produktumot. Problémát okozhat a későbbiekben a klimatikus viszonyok változása, a szélsőségek gyakoriságának növekedése. Az akác jól tűri a szárazságot, azonban a nyár végi intenzív növekedési szakaszban több vizet igényelne. Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján nem, vagy igen kevés csapadék hullott a térségünkben, ezért az aszályos periódusok gyakoribbá váltak. Kiegyensúlyozottabb csapadékeloszlás esetén a növedék nagyobb, mint aszályos időszakokkal terhelt vegetációs periódus.

Az akác jó megújuló képessége miatt törekedni kell azon erdőművelési és állománykezelési módszerek kidolgozására, hogy az adott termőhelytől elvárható maximális érték kihozatali akácerdők nevelése valósuljon meg. Az akác eddig elért kedvező piaci megítélését nehéz munkával lehet csak megtartani, de lehetőség szerint célszerű azt növelni. Fontos, hogy minél szélesebb körben elfogadottá váljon, hogy a kedvelt fatermékek előállításához a feldolgozható akácot elsők el kell ültetni és meg kell nevelni.

ÖSSZEGRÉS

Az elmúlt évtizedben – sajnos – egyre inkább a vélemények kereszttüzébe került az akác. A természetvédelem erősödésével mára bizonyos területeken – s talán jogtalanul is – üldözött fafajjává vált. Az akác fája, a virága és a faanyagából készült termékek igen keresettek egész Nyugat Európában. Az alföldi erdőgazdálkodás finanszírozó alap fafaja az akác. Azzal a tulajdonságával, hogy már fiat korától értéket biztosít és gazdasági szempontból a fedezett képessége nagyobb, mint a hasonló elő használati korú faállományokból kikerült választékoknak és így kijelenthető, hogy a mai gazdálkodási környezetben a részben kényszerből ültetet alföldi kocsányos tölgyesekre és hazai nyárasokra fordított forrásokat leginkább az akácok biztosítják és a jövőben is biztosítani fogják.

A NYÍRERDŐ Zrt. akác gazdálkodás nélkül nem lehetne az az erdőgazdaság, amit jelenleg eredményeivel elért és a szakmai közönség elismerését kiváltotta. Az akáctermelési lehetősége még önmagában nem jelent garanciát a sikerre. Folyamatosan kutatni kell azokat a módszereket lehetőségeket, amivel az akác jelenleg betöltött szerepét meg lehet őrizni és lehetőleg növelni. Jó lenne az felismerés, hogy ennek a fafajnak az előnyeit a tudatos és gondos erdőgazdálkodással lehető legnagyobb mértékig használjuk ki, és mint természeti kincset – a Nyírség aranyát – nem üldözni kellene, hanem Magyarország javára felhasználni. Az akác az alföldi erdőgazdálkodás rentabilitásának egyik fontos záloga, és az erdőszélesítésének biztos forrás.